

Reflexiók a csíkszentdomokosi tábor kapcsán

Alábbi összeállításunkban az augusztus 23–28. között Csíkszentdomokoson tartott társadalomtudományi tábor néhány foglalkozásvezetőjének és résztvevő diákjának gondolatai olvashatók.

Nagy József (hadtörténész, forgatókönyvíró – Gyergyóremete, Budapest)

Örültem a meghívásnak, hiszen a történelmi ismeretterjesztés az elmúlt években egyre inkább kikerült a történészszakma kezéből, és a mítoszok megerősítését végző hobbitörténészek gyakorolják. Nagyon fontos, hogy a rendezvényeket szervező társadalmi szereplők felelősséggel kezeljék a diákok tájékoztatásának kérdését, és tisztán lássanak a szakmaiság kérdését illetően.

Az általam vezetett foglalkozás a kollektív és egyéni emlékezetet mutatta be székelyföldi második világháborús veteránokkal készített interjúkon keresztül. Emlékezetünk szubjektivitásának mozgatórugóira próbáltam rávilágítani háborús narratívák bemutatásával. Érdekes élmény volt számomra az, hogy a végén két csíkszentdomokosi idős férfival beszélgethettünk a diákokkal, úgymond interjút készíthettünk. A diákoknak így lehetőségük volt felhasználni a hallottakat az emlékezeti konstrukciók létrejöttéről.

Véleményem szerint a diákok fegyelmezettek és szerények voltak, és felkészültek is. Igazi válogatott csapat volt. Nem éreztem a megszólalásokban az erdélyiek és más határon túliak visszafogottságát a magyarországiakkal szemben, ami gyakran előfordul az ilyen jellegű beszélgetéseken.

Az efféle táborok nemcsak különböző országok diákjait hozzák össze, és alapozzák meg hosszú távú együttműködésüket, hanem a megfelelő előadásoknak, beszélgetéseknek köszönhetően történelemszemléletük fejlődésen mehet keresztül, ami nagyban hozzájárul annak a tudásnak a kiegészítéséhez, amit történelemórákon szereztek az iskolában. Nem feltétlenül a tárgyi tudás növelése lehet a cél egy ilyen rendezvényen, hanem a történelemszemlélet problematikájának, kutatási módszertanok megismerésének elsajátítása.

Véleményem szerint színvonalas programok voltak, a meghívott előadók pedig kivétel nélkül felkészültek a maguk szakterületén.

Virt László (hittanár, szociológus, szociális munkás – Lázi)

Előbb a konferenciára kaptam meghívót, majd – talán már nem sokkal a tábor előtt – a diáktáborba is. Előzőleg egy felvidéki táborba hívtak, hogy ebben a meglódult világban, melyben mindenki menni akar valamerre, Esterházy János és Márton Áron példája nyomán beszéljek a hűségéről. Aztán mielőtt elindultam volna, korán reggel hívtak, hogy ne menjek, mert éjjel meghalt valaki a táborban. Az oda szánt témát hoztam el Domokosra, mert Erdélyben is sokan menni készülnek. A Felvidékre szánt témát nem tudtam elvonatkoztatni attól, ami a felvidéki táborban történt. Ezért beszéltem arról is,



hogy a hűség szolidaritásként is értelmezhető, ami a felnőtté váló nemzedéken belül különös hangsúlyt kap. Kamaszkorban, korai ifjúkorban az ember elkezd leválni szüleitől, elkezd saját lábán állni, és ez így van jól. Éppen ez a nevelés célja. Viszont éppen emiatt a kamasz, a felnövekvés előrehaladottabb szakaszában lévő ifjú felelőssége hirtelen megnő a nemzedéktársai iránt. A felelősség tudatosodása talán nem zökkenőmentes, hangsúlyozni kell ezt.

A tábornak csak a pénteki műhelynapján voltam ott. A 24 fős létszám alkalmas arra, hogy személyes kapcsolatok jöjjenek létre a különböző helyekről érkezett ifjak között, akik addig nem ismerték egymást. Amikor én kerültem a foglalkozás-vezetői posztra, rákérdeztem, hogy ki honnan érkezett. Azt láttam, hogy az egy helyről érkezettek egymás mellett voltak a körben. Így ebben a néhány órában nem láthattam, hogy mennyire aktív a kapcsolat a különböző régiókból érkezett táborozók között. Azt láttam, hogy szünetben volt egy-két „odamenés” a máshonnan érkezettek között. Annál a feladatnál, ami felállást igényelt, és más térben zajlott, mint ahol az ülőhelyek voltak, megvolt a szükséges „keveredés”. Ez azért fontos, mert szükséges a különböző régiók közötti barátság. Innen Magyarországról azt látom, hogy a testvérkapcsolatokból az erdélyi szórványvidék és a Partium jórészt kimarad, székely községeket és iskolákat keresnek testvérkapcsolatban. Ez nem jó, és nem jó a székely bezárkózás sem, ami szerint „mi székelyek elegendünk önmagunknak”. Ha az a sok áldás, amit Székelyföldön élvezni lehet, nem terjedhet ki a szórványvidékre, akkor ott felgyorsul az asszimiláció –, és aztán a székely perem-

vidékek következnek. Szolidaritást a romániai magyar régiók között! Szolidaritást a többi kisebbségek (Felvidék, Kárpátalja, Délvidék) felé!

Márton Áron nagyon sokat tett az általa nevelt nemzedék szellemi-erkölcsi önállóságáért. Sokat tett a nemzedéki szellemi karakterért. A mostani tábor ebbe az irányba tette meg a kezdő lépést. Nem szabad abbahagyni!

Seres Attila (történész – Budapest)

Nagy örömmel fogadtam, és megtiszteltetésnek vettem a meghívást, tekintettel arra, hogy a konferenciára az elmúlt négy évben minden egyes alkalommal meghívást kaptam, de sajnos tartós külszolgálatom miatt nem tudtam eleget tenni eme megtisztelő felkérésnek, így nagyon jóleső érzés volt, hogy mindezek ellenére a szervezők még mindig számítanak rám.

Előadásom nem kapcsolódott szervesen a tábor koncepciójához és tematikájához, a tábor „munkaprogramja” utolsó előadásának terveztük a szervezők szándékával teljes összhangban, abból a célból, hogy egy könnyedebb, a „tananyaghoz” nem annyira kapcsolódó bemutatóval levezessük a „munkaprogramot”. Az előadás inkább élménybeszámoló volt arról, hogy hogyan éli meg egy kulturális diplomata a tartós külszolgálatának éveit, milyen élményeket gyűjt, milyen impulzusok érik egy gyökeresen eltérő kulturális és társadalmi közegben, illetve a diákok ízelítőt kaptak abból is, hogy mit is jelent a kulturális diplomácia, milyen módszerekkel lehet népszerűsíteni a magyar kultúrát és tudományt külföldön. Természetesen mindemellett az előadásban ügyeltem arra, hogy a diákok némi magyarságismereti, történelmi és földrajzi ismeretekhez is jussanak.

Úgy láttam, hogy mindannyiuk számára pozitív élmény volt ez az együtt töltött egy hét Csíkszentdomokoson. Biztos vagyok benne, hogy ha lesz folytatása ennek a kezdeményezésnek, akkor évről-évre egyre többen fognak részt venni rajta, így ez a tábor is egy olyan esemény és közeg lehet, ahol erősödhetnek a magyarországi és a külhoni magyar gyerekek, diákok közötti kapcsolatok. A programok nagyon változatosak voltak, a tábor programja jól átgondolt és felépített volt, a gyerekek nem érezték úgy, hogy kötelező órákon kellene részt venniük, vagy tankönyvszerű anyagot kellene elsajátítaniuk. A szabadidős programok, mint például a tánc és a gyalogtúra is hozzájárult ahhoz, hogy elmélyítsék az egymás közötti kapcsolataikat. Abban is biztos vagyok, hogy a táborban sikerült közelebb hozni a gyerekekhez Márton Áron szellemiségét, ehhez mind a szervezők munkája, mind az előadók egyénisége és pedagógiai módszerei (levéltárpedagógia, drámapedagógia stb.) hozzájárult.

Hatalmas élmény volt számomra ez a pár nap, remélem, alkalmam lesz még részt venni a talán a jövőben is megrendezésre kerülő konferenciákon valamilyen minőségben (hallgató, hozzászóló, előadó). Mind a gyalogtúra, mind a diáktábor, mind a konferencia és a szentmise, annak ellenére, hogy ezek egy része akár „munkaként” is felfogható volt, igazi szellemi és lelki felüdülést jelentett számomra. Ha a konferencián és diáktáborban elmondott előadást „munkaként” fogom fel, akkor is inkább egy olyan munka jutna eszembe, ami kifejezetten élvezetes és szerethető. Külön örömet jelentett számomra a katolikus lelkészekkel, papnövendékekkel való megismerkedés lehetősége.

Magyarné Gelencsér Edit (Soltszentimre – kísérőtanár)

Kísérőtanárként vehettem részt a csíkszentdomokosi diáktáborban. Magyarországról, egy kicsi faluból, Soltszentimréről érkezve, a korábbi Márton Áron Kárpát-medencei csapatverseny résztvevőiként kaptunk meghívást. A versenyen hangzott el diákjaim szájából az alábbi mondat: „Tanár néni! Ennek a versenynek lelke van!” Bizony, végig ezt éreztük a tábor alatt is... Azt gondolom, a hely szelleme, ahol a püspök született, valamint az ott élő emberek, a szervezők nemcsak szavaikkal, tetteikkel is méltán őrzik, és képviselik Márton Áron szellemiségét. Az „alázat” fogalmát itt értettük meg igazán. Nem szeretnék közhelyesen fogalmazni, de ott kint, köztetek különösen érezhettük, milyen jó magyarnak lenni! Örülni egymásnak, nem panaszkodni, megoldani, összefogni... Ahogy a püspök úr mondaná: „Nem megfutamodni...” Belénkvésődtek ezek a kézzel nem megfogható dolgok. Az az összefogás, amit önös érdekek nélkül, szeretettel tesznek Lázár Csillák, az önkéntesek, a falu vezetése, a lakosai... csodákra képes. Ennek a csodának lehettünk mi részesei ott, Csíkszentdomokoson, augusztus 23–28. között, és ezeket mind-mind magunkkal hoztuk! Ebből meríthetünk erőt a hétköznapi nehézségeihez. A kedves arcok, a gyönyörű helyek, amelyeket láttunk, az a sok-sok érdekes ismeret, amit hallhattunk, és a himnuszok könnyei, amiket a misén megélhettünk, nem felejthető, örök emlékek.

Hajós Noémi (diák – kolozsvári Sigismund Toduța Zenei Főgimnázium)

A csíkszentdomokosi diáktáborból hazaérve sokszor eszembe jut az ott töltött idő. Sokan azt gondolnák, hogy egy olyan táborban, ahol szinte egész nap előadásokat hallgatunk, és ülünk egy széken elgémberedve, nincs semmi érdekes. Ezek az emberek tévednek, valóban előadásokat hallgattunk, de cseppet sem voltak unalmasak, tényleg ültünk egy székben, de nem vettük észre az elgémberedést, mert lekötött minket az, hogy az előadóra figyeljünk.

A tábor programját gazdagította egy kirándulás a Pásztorbükk nevű közeli erdőhöz. Az út során alkalom nyílt gombaszedésre, és társainkat is jobban megismerhettük. Kérve a Pásztorbükkben levő kápolnához, egy lélekfelemelő szentmisében volt részünk, melyet egy Márton Áron peréről szóló, érdekes előadás követett. Ottlétünket egy finom ebéddel zártuk, és alkalmunk nyílt lovagolni is. A természetben nemcsak egyszer járunk, hanem első nap is, amikor egy hosszabb sétára mentünk a Garados nevű dombra, ahol szinte az egész falura ráláthattunk. Közben keresztutat végeztünk, ami nagyon meghitt volt.

A két kirándulás napon kívül hasznos, tartalmas és érdekes előadásokat hallgattunk. Ezek között mindenki talált számára érdekes témát. Engem leginkább az intejúról és az emlékezetéről szóló előadás fogott meg, melyet Nagy József történész tartott. Nagyon sok érdekes dolog hangzott el az előadás alatt, ami után egy interjút készítettünk két idős domokosi bácsival. Sokat megtudhattunk a katonaságról, a régi domokosi életéről, udvarlási és házassági szokásokról.

Egy másik szintén hasznos előadás során levéltári fogalmakkal ismerkedhettünk, az előadás végeztével pedig sor került középkori oklevél, családfa, valamint családi címer



készítésre is. A rockzenéről szóló előadás során besúgó jelentéseket olvashattunk, ugyanakkor megtudhattuk, hogy mennyire cenzúrázva volt a kommunizmus idején minden dalszöveg és minden koncert. Én is zenész vagyok, és tudom, hogy milyen az, ha nem engedik, hogy azt játsszam, amit szeretnék, de az ő helyzetük azért még ennél is rosszabb lehetett.

Nagy József előadása során nagyon megtetszett az mondat, hogy: „nem egyedül emlékezünk...” Nagyon igaznak tartom, és úgy érzem, hogy kedvet kaptam az interjúkészítéshez, de mielőtt alkalmam adódik, egy családfa-kutatást is szeretnék végezni.

„A nemzet a kultúrájában él”, írta Márton Áron a *Nemzet és kultúra* című írásában. Ez a másik mondat, amely a tábor során nagyon, nagyon megtetszett. De több nagyon érdekes, Márton Áron által írt tanulságos szöveget olvastunk, amelyek életre szóló tanácsokkal láttak el.

Ebben a diáktáborban gazdagodtunk tudásban, kultúrában, felcsíki tánctudásban, és életre szóló barátságokat is kötöttünk. A tábor során nem maradt el a nevetés sem, többször is sor került érdekes játékokra, gitárestre és táncházra is.

Nagyon nagy örömmel és hálával gondolok vissza a Domokoson töltött időre, és biztos vagyok benne, hogy ezzel a társaim is így vannak. Nagyon reméljük, hogy még sok ehhez hasonló táborban vehetünk részt Márton Áron szülőfalujában, Csíkszentdomokoson.

Benedek Boglárka (diák – nagyváradi Ady Endre Líceum)

Számomra nagyon sokat jelentett ez a program, mivel még többet megtudhatam Márton Áron emberi nagyságáról, életszentségéről, helytállásáról, a két világháború közti időszakról, majd a kommunizmusról, és új barátokra is szert tehettem. Sőt, Csíkszentdomokos természeti szépségeit is még jobban megismerhettem.

A tábor során engem a legjobban az érintett meg, amikor a záró szentmisén együtt énekeltük a magyar és a székely himnuszt, ezzel is jelezve, hogy mi is a magyar nemzet-hez tartozunk. Márton Áron odaadó élete is mélyen megérintett.

A Seres Attila történész által tartott előadás alapján úgy gondolom, hogy ha egyszer engem is külföldre vet az élet, tudni fogom, hogyan hívjam össze az ottani magyarokat. A Márton Áron püspökről hallott előadásokból a töretlen hitet, a kitartást, a helytállást tudom beépíteni az életembe.

Pikhely Orsolya (diák – miskolci Fáy András Görögkatolikus Közgazdasági Szak-középiskola)

Számomra a Márton Áron emlékévé keretében szervezett társadalomtudományi tábor egy óriási lehetőséget jelentett. Itt nemcsak arra gondolok, hogy először volt szerencsém Erdély csodálatos, idilli környezetében egy hetet eltölteni, és érdekes, tartalmas előadásokat hallgatni, hanem arra is, hogy közelebb kerülhettem Márton Áron életéhez és példaértékű cselekedeteihez. Mindemellett sokat jelentett számomra az is, hogy hasonló érdeklődésű embereket ismerhettem meg a Kárpát-medence több részéről.

A tábor során számos érdekes, emlékezetes program részese lehettem. Ha ezek közül mégis ki kellene emelnem egyet, az talán a pásztorbükki kirándulás lenne, mely során a csodálatos természetben túrázással pihenhettük ki az előző napi tartalmas előadásokat. Ezenkívül kirándulásunknak történelmileg is fontos jelentősége volt, hiszen a székelyek régmúlta visszatekintő hagyományának adóztunk azzal, hogy a Báthory András egykori erdélyi bíboros-fejedelem meggyilkolásának emlékére állított kápolnához, illetve síremlékhez zarándokoltunk. A kápolnában a Báthory-történet egy-egy jelenetét elő is adtuk kisebb csoportokban. Az időjárás is kedvezett, így a nap további részét – számomra eddig ismeretlen, mosolyt fakasztó – ismerkedős játékokkal töltöttük. Ezek által a tábor résztvevői jobban összekovácsolódtak. Délután a pásztorbükki kápolnában egy misén vettünk részt, aztán megkóstoltuk a bográcsban főtt ízletes ételt. Szintén emlékezetes a lovasszekeres visszutazás is a faluba.

A tábor ideje alatt számos alkalommal elhangzottak a Márton Áron életében szerepet játszó hittel, reménnyel, kitartással, felnemadással, a haza iránti hűséggel kapcsolatos gondolatok. Úgy gondolom, hogy életével Márton Áron a mai kor embere számára mintaként szolgál. Ezen kívül a tábor segítségével számos kedves embert ismerhettem meg a Kárpát-medence több területéről, és az itt kialakított kapcsolatokat szeretném a jövőben is ápolni, megtartani.

Ozsváth Judit
összeállítása